

מסורת הש"ס

א) עקצין פ"א מ"א, מ"א, צ"ל מיטמאין, א רש"ל מ"י, ד) ונחמיכת בשך בראשו או ע"ס דק וקטן שמחבר צו אוכל וזית רח"י להיות יד מחמת קטט ולא טמא ומיטמא כ"ן כן הוא בס"א ועיין רש"י, ט) נעין מוס' שנת לא, ד"ה אי ומוס' פסחים ג': ד"ה למתת,



תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הָיָה לָכֶם לְאֹכֶלֶת וַתִּגַּע בְּבִקְלָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרְבִי: ויקרא יא לט
2. וְכִי יוֹתֵן מִיֶּם עַל זֶרַע וַתִּגַּע מִבְּקִלְתָּם עַל־זֵיז טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח
3. וְכָל אֲשֶׁר יַפֵּל מִבְּקִלְתָּם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירִים וְתֵיז טָמֵאִים הֵם וְטִמְאֵם יִהְיוּ לָכֶם: ויקרא יא לה



גליון הש"ס

גמ' יד יתירא כתב: עיין מהד דף טו ע"א מוס' ד"ה מן המתר:



הגהות הב"ח

א) גמ' מה להק' שכן אצל אלא לא לכתוב וכו' ואלא יד: (ב) שם לאיטרופי האמרת:



מוסף רש"י

כדי: שם חסד (גרסין פה:),



שיטה מקובצת

א) יכול לא יהא טמא דאפי' מעשה יד: צ יד יתירא כתיב: גיב ע"י תוס' לעיל דף כד ע"ב: א) לא יהא טמא דאפי' מעשה יד להכניס ולהוציא: ב) ת"ל יטמא יו"ד יתיר' קא דרי' דהו"ל למיכתב טמא וכתב יטמא לרבויו טומאות: ה)ס"א ומה"ד כל שהוא: ט) שהתנור תחלה והאוכלים שנים כדתינא בפסחים: גיב ואמרי' נמי לעיל בפ' ראשון נ"י כד: ב) דת"ר תוכי כן גי"ל: ב) מה להנך שכן מיטמאין קבלו וכו' גיב גי"א בקצת פירושי רש"י ז"ל כ"י שכן מיטמאין מקבלין טומאה שלא בנגיעה שהנבילה טמאה מגופה והתנור קבל מאוירו: מה להנך שכן אוכל ואע"ג דהך פירכא לאו קולא וחומרא הוא הוה אמינא דהא אמרינן בכל הבשר וכו': ב) וידן מוציאה טומאתם לאחרים אף אני: ב) תנהו ענין ליד דעלמא דאוכלין ואם אינו ענין:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

יכול שאני מוציא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד טלף עצד להכניס ולהוציא טומאה לא נעציד האי שומר דכיון דאימעטי מאיטרופי אפילו תורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאס נגע יד האוכל הטמא בדבר אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והאי שומר לאו יד הוא ושמיירתו לא תשויה אפילו לחשיבות יד תלמוד לומר יטמא י: **כל שהוא יד.** ע"ס שאין צו מוח וצראשו האחד בשר: **טמא.** אס היה טהור ונגע היד בשרך מנכסת טומאה לאוכל דאע"ג דאיהו לאו אוכל הוא מקבל טומאה כאוכל עצמו: **ומטמא.** אס אוכל טמא הוא ונגע ידו צאוכל טהור מטמאו: **ואינו מצטרף.** לכביזה: **ולן שהוא שומר אע"פ שאינו יד.** כגון עור שכנגדו כוית בשר: **טמא.** אס היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל: **ומטמא.** אס היה אוכל טמא ונגע שומרו בטהור מוציא שומר את הטומאה מזה לזה: **לא יד ולא שומר.** כגון שערי': **טמא הוא לכם לכל צמצצריכם.** לכל דבר שהוא צורך לכם צאוכל הזה הכל טמא הרי לך שהיד מציאה טומאה לאוכל דהא יד גבי הבאת טומאה כתיב: **וכי ימוס וגו'.** הרי יד להוציא דהא נצלה לאו צת הכנסה היא שהטומאה מגופה ויד דכתיב צה לטמויי אחריני כתיב: **יד להכניס ולהוציא.** כלומר הרי לנו יד להכניס דטומאת אוכלין ויד נצלה להוציא: **שומר.** דכתב רחמנא לעיל מעל כל זרע זרוע ויקרא יא) למא לי: **ה"ג ואימא יד להכניס ולא להוציא ושומר להכניס ולהוציא.** כלומר יד האמורה צאוכלין להכניס היא אצל לא להוציא ומנצלה לא ילפא להוציא כדאמרינן לקמן דשאני נצלה דטומאה חמורה היא וכי כתב שומר להוציא כתיב דלהכניס אחי בק"ו מיד אצל יד להוציא ושומר לצרף לית לך: **ומשני יד להכניס ולא להוציא לא מליס אמרס דהשפא עיולי מעיילא.** ואע"פ שעדיין לא ירדה לו טומאה אפוקי מיציעא להנך כיון דמכנסת כ"ש דמוציאה ושומר אחי להכניס ולהוציא בק"ו והאי דכתביה רחמנא לצרף כתיבה כתיבא ולא להכניס והכנסה לא אחי מהוצאה וכתיב שומר לרבות צו אף הכנסה אצל יד להכניס ושומר לצרף לא ולקמיה נ"ע] **משני מעיקרא** כי כתיבא יד צאוכלין אחתלת טומאה כתיבא דהיא הכנסה ומיהו השתא משני ליה שינויא אחרינא: **יד יסירא כסינא.** ועל כרחק תרתי להוצאה לא איטרעין

דל חד מייניהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והוצאה ציד יליף שומר בק"ו וכי כתיבה רחמנא לצרף כתיבה: **הי מעייהו מייסר.** כולאו להוצאה צריכי: **וליסו הנך.** תנור ונצלה: **זרעים טומאה מרובה.** שמקבלין טומאה מולדי טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכ צריכי: **הטומאה וכן מנצלה מרובה טומאת אוכלין** דכתנן מתניתין ריבה לטמא טומאת אוכלין ממא שריבה לטמא טומאת נבלות: **תנור מטמא אוכלין צאוריו.** שהתנור תחלה יסאוי ואוכלין שנים כדתינא בפסחים בפרק ראשון (דף כ:) דת"ר תוכי ויקרא יא) אע"פ שלא נגע מה תוכי האמור לטמא כו' אלמא תנור מטמא לאוכלין אע"פ שאינן נוגעין צו תאמר נצלה וצורעים טמאין שאינן מטמאין אחרים אא"כ נגעו צהן כל הנך דקאמר מיתי מיניה בצנין אכז קאמר טימא כהן וטימא כהן מה מצינו כהן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף כהן יד מוציאה טומאה לאחרים: **הי פסית.** אחו מהן לא כתבות ותימי מינייהו: **ויסוי מהנך.** הזד השוע שצהס שהן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחרים אף אני אציא זרעים טמאים שמהא ידן מוציאה טומאתן לאחרים: **אמר רב הונא צריה דרב יהושע.** הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דיהו ותנור נמי צלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: **ומא להנך שכן מיטמאין.** קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא בשר אחרין אף נגעו צהן כל הנך דקאמר מיתי מיניה בצנין אכז קאמר טימא כהן וטימא כהן מה מצינו כהן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף אני אציא נצלה אלמא מייתר יד דנצלה להוציא: **למה לי דאס אינו ענין לה.** דהא אחיא צמה הזד: **תנהו ענין ליד דעלמא.** יולאוכלין ואס אינו ענין להוצאה דהא צדידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכניס ולהוציא ושומר לצרף: **שלא תאמר דיו.** אי לא הוה כתיבא צגופה וגמרה מהנך הוה אמיינא דיו ליד נצלה הלמדה מחלו להיות כאלו דמה אלו לא מטמו אדם אף נצלה הואיל ויד דידה מהנך אחיא לא תטמא אדם דרך ידה כגון תחב קיקס בכזית בשר נצלה להיות לו יד ונגע אדם צו לא יטמא עד שיגע בנצלה עצמה וכן ע"ס של נצלה עצמה נמי דהויא יד: **ושומר דנצלה.** דרבינן לא לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כוית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ת"ל יטמא לא כריך למיכתביה דלמאי הלכתא כתיבה: **אי לאיטרופי.** הא מעטיה מהכי דקמני רישא בנצלתה ולא בצור שאין עליו כוית בשר ועור משלימו לכוית: **תנהו ענין ליד דנצלה.** שאף ע"פ שאינו שומר מוציא: **ואס אינו ענין לה.** דהא צגופה כתיבא תנהו ענין ליד דעלמא ולהוציא לא איטרעין אלא להכניס. האי דנקט תנהו ענין ליד דנצלה והדר איטרעין ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אס אינו ענין לשומר דנצלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למיתני ספיר מדכיון דיתורא דשומר נצנצלה כתיבא תנהו ענין לנצלה ונצלה היא וכיון דמשום יד אחא תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אצל שומר דנצלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימר:

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בנבלתה **»**ולא בעור שאין עליו כוית בשר ועור משלימו לכזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כוית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא **»** ואפילו מעשה יד נמי לא עביד בתלמוד לומר יטמא **»** וצ"ל שומר ומטמא ואינו מצטרף שומר ואע"פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות הויא כתיבי דכתיב **»**וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא **»**לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב **»**וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא

להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיכיעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ואימא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיכיעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ואימא יד להכניס ולא להוציא **»**יד יתירא כתיב **»**תנור וכירים יותין וגו' **»**לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בורעים וליתו הנך מינייהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאוירו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הנך מינה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן **»**מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעים שאין **»**מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן **»**מטמאין שלא בנגיעה תאמר בורעים שאין **»**מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל **»** (אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא שומר לצרף ואכתי יד דנבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כגדון מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתיבה רחמנא אי לאיצטרופי **»** אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

דל חד מייניהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והוצאה ציד יליף שומר בק"ו וכי כתיבה רחמנא לצרף כתיבה: **הי מעייהו מייסר.** כולאו להוצאה צריכי: **וליסו הנך.** תנור ונצלה: **זרעים טומאה מרובה.** שמקבלין טומאה מולדי טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכ צריכי: **הטומאה וכן מנצלה מרובה טומאת אוכלין** דכתנן מתניתין ריבה לטמא טומאת אוכלין ממא שריבה לטמא טומאת נבלות: **תנור מטמא אוכלין צאוריו.** שהתנור תחלה יסאוי ואוכלין שנים כדתינא בפסחים בפרק ראשון (דף כ:) דת"ר תוכי ויקרא יא) אע"פ שלא נגע מה תוכי האמור לטמא כו' אלמא תנור מטמא לאוכלין אע"פ שאינן נוגעין צו תאמר נצלה וצורעים טמאין שאינן מטמאין אחרים אא"כ נגעו צהן כל הנך דקאמר מיתי מיניה בצנין אכז קאמר טימא כהן וטימא כהן מה מצינו כהן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף כהן יד מוציאה טומאה לאחרים: **הי פסית.** אחו מהן לא כתבות ותימי מינייהו: **ויסוי מהנך.** הזד השוע שצהס שהן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחרים אף אני אציא זרעים טמאים שמהא ידן מוציאה טומאתן לאחרים: **אמר רב הונא צריה דרב יהושע.** הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דיהו ותנור נמי צלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: **ומא להנך שכן מיטמאין.** קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא בשר אחרין אף נגעו צהן כל הנך דקאמר מיתי מיניה בצנין אכז קאמר טימא כהן וטימא כהן מה מצינו כהן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף אני אציא נצלה אלמא מייתר יד דנצלה להוציא: **למה לי דאס אינו ענין לה.** דהא אחיא צמה הזד: **תנהו ענין ליד דעלמא.** יולאוכלין ואס אינו ענין להוצאה דהא צדידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכניס ולהוציא ושומר לצרף: **שלא תאמר דיו.** אי לא הוה כתיבא צגופה וגמרה מהנך הוה אמיינא דיו ליד נצלה הלמדה מחלו להיות כאלו דמה אלו לא מטמו אדם אף נצלה הואיל ויד דידה מהנך אחיא לא תטמא אדם דרך ידה כגון תחב קיקס בכזית בשר נצלה להיות לו יד ונגע אדם צו לא יטמא עד שיגע בנצלה עצמה וכן ע"ס של נצלה עצמה נמי דהויא יד: **ושומר דנצלה.** דרבינן לא לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כוית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ת"ל יטמא לא כריך למיכתביה דלמאי הלכתא כתיבה: **אי לאיטרופי.** הא מעטיה מהכי דקמני רישא בנצלתה ולא בצור שאין עליו כוית בשר ועור משלימו לכוית: **תנהו ענין ליד דנצלה.** שאף ע"פ שאינו שומר מוציא: **ואס אינו ענין לה.** דהא צגופה כתיבא תנהו ענין ליד דעלמא ולהוציא לא איטרעין אלא להכניס. האי דנקט תנהו ענין ליד דנצלה והדר איטרעין ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אס אינו ענין לשומר דנצלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למיתני ספיר מדכיון דיתורא דשומר נצנצלה כתיבא תנהו ענין לנצלה ונצלה היא וכיון דמשום יד אחא תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אצל שומר דנצלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימר:

קית.

יכול שאני מוציא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד טלף עצד להכניס ולהוציא טומאה לא נעציד האי שומר דכיון דאימעטי מאיטרופי אפילו תורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאס נגע יד האוכל הטמא בדבר אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והאי שומר לאו יד הוא ושמיירתו לא תשויה אפילו לחשיבות יד תלמוד לומר יטמא י: **כל שהוא יד.** ע"ס שאין צו מוח וצראשו האחד בשר: **טמא.** אס היה טהור ונגע היד בשרך מנכסת טומאה לאוכל דאע"ג דאיהו לאו אוכל הוא מקבל טומאה כאוכל עצמו: **ומטמא.** אס אוכל טמא הוא ונגע ידו צאוכל טהור מטמאו: **ואינו מצטרף.** לכביזה: **ולן שהוא שומר אע"פ שאינו יד.** כגון עור שכנגדו כוית בשר: **טמא.** אס היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל: **ומטמא.** אס היה אוכל טמא ונגע שומרו בטהור מוציא שומר את הטומאה מזה לזה: **לא יד ולא שומר.** כגון שערי': **טמא הוא לכם לכל צמצצריכם.** לכל דבר שהוא צורך לכם צאוכל הזה הכל טמא הרי לך שהיד מציאה טומאה לאוכל דהא יד גבי הבאת טומאה כתיב: **וכי ימוס וגו'.** הרי יד להוציא דהא נצלה לאו צת הכנסה היא שהטומאה מגופה ויד דכתיב צה לטמויי אחריני כתיב: **יד להכניס ולהוציא.** כלומר הרי לנו יד להכניס דטומאת אוכלין ויד נצלה להוציא: **שומר.** דכתב רחמנא לעיל מעל כל זרע זרוע ויקרא יא) למא לי: **ה"ג ואימא יד להכניס ולא להוציא ושומר להכניס ולהוציא.** כלומר יד האמורה צאוכלין להכניס היא אצל לא להוציא ומנצלה לא ילפא להוציא כדאמרינן לקמן דשאני נצלה דטומאה חמורה היא וכי כתב שומר להוציא כתיב דלהכניס אחי בק"ו מיד אצל יד להוציא ושומר לצרף לית לך: **ומשני יד להכניס ולא להוציא לא מליס אמרס דהשפא עיולי מעיילא.** ואע"פ שעדיין לא ירדה לו טומאה אפוקי מיציעא להנך כיון דמכנסת כ"ש דמוציאה ושומר אחי להכניס ולהוציא בק"ו והאי דכתביה רחמנא לצרף כתיבה כתיבא ולא להכניס והכנסה לא אחי מהוצאה וכתיב שומר לרבות צו אף הכנסה אצל יד להכניס ושומר לצרף לא ולקמיה נ"ע] **משני מעיקרא** כי כתיבא יד צאוכלין אחתלת טומאה כתיבא דהיא הכנסה ומיהו השתא משני ליה שינויא אחרינא: **יד יסירא כסינא.** ועל כרחק תרתי להוצאה לא איטרעין

שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף. וא"ת לפי ר"ת ורצינו שמואל^א דצבו כביזה לקבל טומאה מנגן צירוף בשומר להכניס דאימא קרא אחא להוציא וי"ל כיון דיד מכניס ומוציא ושומר מכניס ומוציא לענין צירוף שומר נמי לא שאל: מעיקרא

תנן התם **»**כל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואע"פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות הויא כתיבי דכתיב **»**וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא **»**לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב **»**וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיכיעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ואימא יד להכניס ולא להוציא **»**יד יתירא כתיב **»**תנור וכירים יותין וגו' **»**לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בורעים וליתו הנך מינייהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאוירו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הנך מינה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן **»**מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעים שאין **»**מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן **»**מטמאין שלא בנגיעה תאמר בורעים שאין **»**מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל **»** (אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא שומר לצרף ואכתי יד דנבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כגדון מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתיבה רחמנא אי לאיצטרופי **»** אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

עין משפט נר מצוה

ה א מיי פ"א מה' שאר אבות הטומאה הל' ו:
ו ב מיי שס הל"א:
ז ג מיי פ"ה מה' טומאת אוכלין הל"ה:
ח ד מיי שס הל"ה:



רבינו גרשום

הגו' כנגד בשר מאחוריו דאינו טמא ונסיב לה קרא דטמא: חסורי מחסרא והכי קתני וכו' דאפי' מעשה יד נמי לא עביד כלומר דהעור לא יהא חשוב אפי' יד דנבלה. ת"ל יטמא דהעור חשוב כדור וטמא: כל שהוא יד ולא שומר כגון ידות של שבלים ועוקצין של פרי טמא וטפטא ואין מצטרף כלומר טמא מחמת אוכל שאם נטמא האוכל מטמא הדי: וטטמא. שאם נטמא הדי מטמא האוכל: ואין מצטרף. כלומר שאם אין באוכל כביזה אלא בכלל יד אין מצטרף עמו לטמא טומאת אוכלין: שומר אע"פ שאין יד כגון קליפה של אגוזים וקליפה של דמונים: לא יד ולא שומר. כגון גן של דמון ושל תמר עליו דקין שלל הפרי בראשו: ידות הויא כתיבין. כלומר דיד יהא כאוכל: דכתיב וכו' ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה. זו היא יד דנבלה: יד להכניס ולהוציא כלומר להכניס הטומאה מן הידות לאוכלין דאי נטמא הדי נטמא האוכל ולהוציא כלומר להוציא את הטומאה מן האוכל לידות דאי נטמא האוכל נטמא הדי: שומר שנגין. כלומר שמגין על הפרי: ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא שומר דפרי. אבל יד להוציא ושומר לצרף לא כלומר שומר דפרי. יד יתירא כתיב ביה כלומר מאחורי יד יתירא מפקין יד להכניס ויולאוציא) ומעל זרע וזרע מפקין שומר לצרף: מה לזרעין שכן טומאתן מרובה. כלומר כששיצנו במתויה' ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: אמר רב הונא בריה דר' יהושע פירות שלא הוכשרו כו' כלומר את אמרת תאמר בורעים שכן אין מטמא אלא בהכשר דובר קל הוא ואין למדין קל מחמור להחמיר אלא להקל בענין זה אין תנור חמור מודיעם שפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו: מה לתנ. ששטמאין שלא בנגיעה דתנור מטמא מעצמה: ונבלה לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך. דהייא חמורה מכולן: אם אינו ענין ליד נבלה. כלומר דנפיק מתנור ומודיעם: יד להוציא ויד להכניס שומר לצרף. כלומר יד להוציא מיד דכתיב בהו בורעים ויד

ואימא

עין משפט ונר מצוה

ט א מיי פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל' כה:

י ב מיי שם הל"ד:

יא ג מיי שם הל"ג:

יב ד מיי פ"ב שם הל"א: **יג** ה מיי פ"ב שם הל"א [ופ"ב הלכה ח]:

יד ו מיי פ"ה שם הל"ג: **טו** ז מיי פ"ד מהל' טומאת מת הל"ט:

רבינו גרשום

להכניס מיד דבילה ושומר לצרף שומר דאובלין מעל כל זרע זרוע אשר זרוע וגו' כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה. ושומר דבנלה הוא דלא צריך ומי הוא שומר דבנלה הנוגע בבנלתה טמא דאוקמאנא בעור שהוא שומר ואם אינו ענין לזיד דבנלה תנהו ענין ליד דעלמא די להוציא ויד להכניס ושומר לצרף מעל כל זרע זרוע אשר זרוע: אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא כי יותן מים על זרע וכו' טמא הוא לכס דאפקינן ידות דאובלין מעיקרא יד כתיב יד אהכנסה כתיב שמכניס הטומאה מן הידות לאובלין ומה דאמרין דמוציא יד הטומאה מאובלין לידות מק"ו אתי השתא עיולי מעיילא אפקי מיבעיא: אלא שומר דבנלה למה לי אי לאיצטרופי כלומר מעיקרא אמרינן שומר דבנלה ויאצטרופי יד אלא להנפיה: אי להכניס ולהוציא ק"ו מדי אתי. כלומר מה די שאינה מניגה מכנסת ומוציאה: אי הכי שומר דעלמא נמי אימא להכניס ולהוציא כלומר ולא לערף: כל היכא דאיכא למידרש דרישין ומאי דרשא דרישין ביה לערף. רב חביבא אמר שומר דבנלה כו' כלומר לא מצית למיפרך ואימא אם אינו ענין לשומר דבנלה תנהו ענין לשומר דעלמא אלא ליד דעלמא שומר דבנלה שומר דאובלין להוציא ולהכניס מ"ט כיון דמעשה די קעבדי דזרעין שהוה שומר מעשה די קא עביד שיכול לאחזור בעור וגמשך הבשר בכלל העור: הפיטמא של רימון זו היא קליפתה שומר של רימון: קרי כאן על כל זרע זרוע וליכא. כלומר דבעינן כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה וליכא: אלא תלתא קריא כתיבי ואלו הן תלתא קריא. זרע זרוע אשר זרוע ג' פעמים חד לשומר דזרעים. כלומר שמצטרף להשלים האוכל. וחד לשומר דאילנות כלומר שומר של פרי וחד לשומר דבשר בצים ודג כלומר כולן מצטרפין להשלים. שומר דבשר העור. שומר דבצים הקליפה. שומר דדגים הקשקשים: ידות לטומאה כלומר להוציא ולהכניס: ואין די להכשר דאי הוכשר הדי לא הוכשר

קיה:

מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. הקשה רבי אליהו מנלן ידות ככלים דעלמא דמיד דזרעים ותנור ונבלה לא אתו דמה להנך שאין להם טהרה צמקוה ונראה משום דדרשינן בתורת כהנים והנוגע בהן לרבות את כליהם כהניס וואי לא כתיב אלא ההוא קרנא לחודיה הוה מוקמינן ליה צדמסתבר טפי: **ובשם שאין מקבלין טומאה אלא לבשיתלשו**. וא"ת אדרבה יותר ראוי למלות טומאה צהכשר דמה שאין מטמא זה תלוי צהכשר דמעיקרא לא הוכשרו וכ"ת דאפשר צאלין מלא פירות שנתלש והוכשר וחזר ונטעו אי אפשר לומר כן דהא כשחזר ונטעו צטל ליה הכשר כשהשריש שאפילו טומאה צטלה כדאמרין (תרומוט פ"ט מ"ו) גבי גדולי תרומה וי"ל דפשיטא ליה שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כדפי' צקוטטרס שאס (י) אומר מחוברין טמאין טימאת [את] הכל וקאמר דה"נ אין מקבלין הכשר אלא לכשיתלשו אפילו לקבל טומאה אחר התליטה וא"ת מההוא טעמא דפשוט לו צטומאה תפשוט לו דככשר שאס אתה אומר כן הכשרת הכל צמחובר וי"ל דאין זה תימה כל כך אם נאמר דהוכשר הכל צמחובר ע"י גשמים שנופלין על הזרעים: **אין יד לפחות מכזית**. פי' צקוטטרס כגון פול או חצי זית צשר ולו יד והרי הוא (ט) עס כציהא אוכלין ואין נראה דאפילו היה נוגע צחצי זית עצמו לא היה טמא **מדאמרין** צפ"ק (על דף כד): התורה העידה על כלי חרס אפילו הוא מלא חרדל אלמא אי לאו אזיר כלי חרס לא הוי כמו צמחובר אע"פ שנוגעין יחד ותמן נמי צפרק צתרא דמגיגה (דף כ:) הכלי מוצרף כל מה צצמוכו לקדש אכל לא לתרומה ומצטעא לן צהקומן רצה (מנחות דף כד). אי דוקא דנגעי אהדדי או לא ואי נגיעה חשיה צעלמא דאובל כל שיהא צפישטא דצנלא נגיעה איירי דצנגיעה לא היה צריך צירוף כלי ונראה לפרש שזה חצי זית מחובר עס כציהא אוכלין אכל אינו מחובר כל כך ואס היה מנגייה אותו היה ניתק אותו כציהא אוכלין מולתו פחות מכזית דלא הוי יד לשאר אובל אלא לפחות מכזית ולפי' הקוטטרס צתפרס צעלמא דאובל כל שהוא מקבל טומאה א"ל לומר שהוא מחובר עס שאר אוכלין אלא צעי אס מכניס טומאה לאותו חצי זית אכל להוציא אפילו היה זית שלם ונגע צו לא היה טמא דלצריך כציהא ואפילו אס אין מקבל טומאה צכל שהוא מדאורייתא איכא למימר דמצטעא ליה אי מקבל טומאה מדרצנן דמדרצנן מקבל טומאה צכל שהוא: **והבית מאהיר** טע"יה הבית **טמא**. ויד למת נפקא לן צמה הצד מנצלה ותנור דמה נצלה שאין מטמא צאהל כו' ואי פרצת שכן אובל תאמר צמת שאין אובל כדאמרין צפרק דס שחיטה(יש) תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא מאזירו נצלה מוכיח הצד שהוא צצמה שמטמא וידיהס כיוצא בהס כו' וא"ת לענין אהל נימא דיו וי"ל דמעיקרא (ט)ודאי לא אשכחן צטומאה חמורה ידות הוה פרכינן על נצילה דיו אכל השמא דאשכחן יד צטומאה חמורה דהוי כגוף לענין מת נמי משינין יד כגוף: ור

עלס וצו מוח פחות מכפול והוא עס אוכלין כציהא או עדשים צשרצטייהס: ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול. אולם ידות נדרש לפניו כלומר היכא אמרי' לכס לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכס הוא ולא לפני מניו וכי יותן מי על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכס אלו הידות ונדרש לפניו כלומר היכא אמרי' להכניס ולהוציא אלא לכשיתלשו. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרין יד מוציא ומכניס אין חשוב שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מכזית כלומר מה דאמרין יד מוציא ומכניס אין חשוב יד לפחות מכזית אוכלין. מיתבי שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן חצאי זיתים חוץ לבית דאמרין דמצד זה בשכר המת שעליו בא הטומאה לצד אחר:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

ואימא אס אינו ענין לשומר דנצלה תנהו ענין לשומר. דאובל דהא שומר ושומר הוא דלע"ג דכתיב צהו שומר אחרנית חד להכניס דהא לא כתיבא ציד דליתי שומר מינה וחד לצרף ושומר להוציא מיד יליף אצל יד להכניס לא איתרצאי: אלא **מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה**

כסיהא. כלומר הא דפרכינן [ע"א] מרישא אימא יד להוציא ולא להכניס לאו פירכא היא דכי כתיבא יד צאובלין אסתלת טומאתן כתיבא כשהן מקבלין אותה מן השרך וכיון דמנכסת כל שכן דמוציאה ושומר להכניס ולהוציא מק"ו אחי שומר דזרעים לצרף: אלא **שומר דנצלה** ל"צ צשלמא כולהו צריכי ואפילו יד דנצלה שלא תאמר דיו אלא שומר דנצלה למה לי הא לא מצטרף: ואי להכניס ולהוציא צא. כיון דכתיבא יד צנצלה אחי שומר צק"ו מינה: א"ר. דלמרת טרם וכתב שומר מנא לך דמנצטרף הא לאו צירוף צהדיא כתיבא ומשום דלא אצטרף להכניס ולהוציא צדית ליה אצירוף אימא להכניס ולהוציא אתה ואע"ג צצקל וחומר מיד אחי מיתלמא דאתיא צק"ו טרם וכתב לה קרא: **רצ כתיבא אחר**. לעולם כדאמרין מעיקרא דשומר דנצלה דלא אצטרף תנהו ענין ליד דקפרכת אימא תנהו ענין לשומר דעלמא אכל יד להכניס לא אשכחן לאו פירכא היא דכיון דמעשה יד עציד שאין מצטרף כשאר שוממים אלא מכניס ומוציא כמעשה יד מסתברא דיתורא ידידה דלא אצטרף: אידי שדינן ליה. להיות ענין ליד דעלמא דשומא כולהו צריכי כל ידות דכתיבי להוציא צריכי דחלה מאידך לא אתיא כדאמרן ודנצלה משום שלא תאמר דיו שומר דנצלה להיות ענין ליד דהכנסה ושומר דאובלים לצרף: **הפיטמא של רימון**. זהוהא שומר על פיו והנך שומר אחר ע"ג הפיטמא כמו שיש על אגוזים שומר ע"ג שומר **אין מצטרף**. דאין שומר ע"ג שומר כדאמרין לקמין(י) פיטמא מיהא מצטרף ואמאי הא ליכא למימר כדרך צצני אדם מוציאין לזריעה (אהא לאו זרעים נייהו וכשנוטעין אילן אין נוטעין אלא יחור ואס נוטעין רמון כבר נשרה אותה פטמא שהיא כעין פרח צצרחאס התפוחים ומתניתין נמי דקמני עור מצטרף משום שומר הא לא

כתיב שומר אלא צזרעים וטעמא דזרעי ליה צצדיה הוא: וג' קריא. זרע זרוע זרע: **יש יד לטומאה**. להכניס ולהוציא כדאמרין [ע"א]: ואין יד להכשר. אין תורת יד לענין הכשר שאס הוכשרה היד לא הוכשרו הזרעים: **מקרא נדרש**. (ט)לכל דנפקי ידות מיניה נדרש לפניו אטמא הוא ולא לפני פניו אזיר יותן מים דהוא רישא דקרא: **סתם טומאה הוא**. ויש לו יד (ט) טומאה: **וכסם שאין**. זרעים מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כדאמרין צת"כ"י אס אתה אומר מחוברין טמאין טימאת את הכל שאין לך מחוברין שאין שרצים מצויין אצלס: **פול**. פחות הרצה מכזית: אין יד **לפחות מכזית**. אס יש אובל פחות מכזית כגון פול או חצי זית צשר ולו יד והרי (א) הן עס אוכלין כציהא ונגעה טומאה ציד הואיל ועיקרו אינו כזית ציחד אין חשוב להיות לו יד והכל טהור אכל יש שומר לפחות מכזית וצלבד שיהא כפול: **וכן אין שומר לפחות מכפול**. לא להצטרף לענין כציהא ולא להכניס ולהוציא כגון אכל שומר לפחות מכפול: ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול. אולם ידות נדרש לפניו כלומר היכא אמרי' להכניס ולהוציא אלא לכשיתלשו. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מכזית כלומר מה דאמרין יד מוציא ומכניס אין חשוב יד לפחות מכזית אוכלין. מיתבי שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן חצאי זיתים חוץ לבית דאמרין דמצד זה בשכר המת שעליו בא הטומאה לצד אחר:

מסורת הש"ס

א) [פסחים יח: ושם נממן]. **ב**) [וגירסת הליקוט אימא לך להכניס ולהוציא ומילמא כו ועיין רש"א]. **ג**) [פסחים עז: קדושין ד:]. **ד**) [שקולין פ"ב מ"ג ברכות לו:]. **ה**) [גברות ד: ושם נממן]. **ו**) [שבת צג: וש"נ]. **ז**) [חופטא דלולת פ"ד ה"ד, ח] [דף קט"ז:]. **ח**) [ש"ל צכס, י] [שמיי פקח:]. **ט**) [ש"ל עס אוכלין כציהא, א] [ש"ל עליהס, ט] [בכיתות דף כא:]. **י**) [ש"ל דלא אשכחן,

פסיקתא

תורה אור השלם

י. וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יוצרע טהור הוא: ויקרא יא לו

פסיקתא

גליון הש"ס

גב' ואין שומר לפחות מכפול. ע"ל דף קכז ע"ב מוס' ד"ה אכל:

פסיקתא

הגהות הב"ח

א) גב' והכניס ראשון השניום צבית: **ב**) רש"י ד"ה תחלת וכו' לטומאה: **ג**) ד"ה לין יד וכו' והרי הוא עס אוכלין: **ד**) תוס' ד"ה וכסם וכו' שאס אתה אומר:

פסיקתא

מוסף רש"י

הפיטמא של רמון. הפרס שגדלנו. ענין שיש לתפוחים ולפסרגלין, לציהא מצטרפת. לטומאת אוכלין (ברכות דז). והנך שלו אין מצטרף. אע"ג דקיל שומרי מצטרפין לטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלין. הני מילי קליפת האגוז והרימון, אכל הנן שומר על גבי שומר הוא ואין מצטרף (שם).

פסיקתא

שיטה מקובצת

א) אי ביות אימא קרא איבעית אימא סבא: **ב**) אלא לכשיתלשו אמר רב: **ג**) והכניס ראשון השנים לבית: **ד**) הפיטמא של רמון שומר הוא לו על זרע מוציאין לזריעה פיו: **ה**) מקרא נדרש דהא לאו זרעים: **ו**) משום דזרעי ליה בהדיה הוא. ג"ב ג"א בקצת פירושי רש"י ז"ל בהדיה הוא כדגמרין מקראי דזרע זרוע אשר יוצרע הס"ד: ומה"ד יש יד וכו': **ז**) מקרא נדרש לפניו לכס דנפקי ידות: **ח**) ויש לו יד כטומאה: **ט**) ובראשו אחד כזית כן כדאמרין בפרק דס שחיטה לאפקי מת אע"ג דממליא ליה לא מטמא טומאת אוכלים משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. כן מצאתי בחות' שאנן:

